

Edino z doslednim, pravočasnim in zadostnim izvajanjem ukrepov za zatiranje in preprečevanja širjenja lubadarja, bomo lahko uspešni

Čeprav je v izvedbi ukrepov za zatiranje in preprečevanje širjenja lubadarja evidentno, da vsi, ki morajo pri tem sodelovati vlagajo vidne napore v to, da bi prenamnožitve čim prej izzvenela, je jasno, da je z njimi potrebno nadaljevati. To je nujno predvsem za to, da se ugotovi ali populacije lubadarja sploh lahko privedemo v usklajeno stanje z okoljem, v nadaljevanju pa tudi za to, da ugotovimo ali smo jih v takem stanju sposobni zadrževati.

Predvsem zaradi spremenjenega načina sečnje in izdelave iglavcev (sortimenti iglavcev se iz gozda pretežno spravljajo v lubju), zaradi spremenjenih klimatskih razmer, pa tudi zaradi nedoslednosti v izvajanju ukrepov gozdne higiene, se prenamnožitve (gradacije) lubadarja pojavljajo redno skoraj v enakih časovnih intervalih. Ko do njih pride, pa je potreben ogromen napor, da populacije lubadarja spet zreduciramo na vsaj približno usklajeno stanje z okoljem.

Nedvomno je, da je potrebno še več pozornosti kot doslej usmeriti v dosledno in pravočasno izvajanje vseh predvidenih ukrepov za zatiranje in preprečevanje širjenja lubadarja v času, ko je

njegova prisotnost dosegla nenormalno visoko stanje. Nespremenjeno resnost pri izvajanju vseh ukrepov pa je potrebno ohraniti tudi potem, ko nam je uspelo stanje normalizirati. Tako ravnanje se pričakuje tako pri stroki, lastnikih gozdov, predelovalcih in upravljalcih skladišč gozdnih lesnih sortimentov iglavcev. Le s skupnimi naporami bo lahko zmanjšana škoda v gozdovih in na lesu.

Še bolj kot do sedaj je potrebno zagotavljati pravočasno odkrivanje nastajajočih žarišč lubadarja, pravočasni posek in izdelavo iglavcev in zagotoviti da bodo sortimenti v predpisanem času umaknjeni iz gozda. Najboljši dokaz za ustrezno ravnanje pa bodo zmanjšane količine gozdnih lesnih sortimentov iglavcev z že odpadlo skorjo, ki bodo prihajale iz gozda.

Preprečiti moramo vračanje lubadarja z deponij sortimentov iglavcev izven gozda nazaj v gozd. Za to je najpomembnejša pravočasna predelava sortimentov iglavcev oziroma oprema skladišč iglavcev s feromonskimi pastmi in drugimi sredstvi za zatiranje v količini, ki je ustrezna zalagam na skladiščih.

V primeru skladišč z velikimi zalogami, pa bo moral biti, na mestih, kjer po predhodni strokovni presoji ni nevarnosti za okolje, zagotovljen tudi ciljan nanos insekticida na skladiščene sortimente. Pomembno je tudi, da se na skladiščih zagotovi sprotno sežiganje odpadlega lubja.

Zagotoviti moramo, da bomo v količini ukrepov zagostili standardom in normativom, ki jih za gozdove pozna stroka, izven gozda pa moramo kriterije postaviti na podlagi svojih in tujih izkušenj.

Zagotoviti moramo, da bodo za nabavo varstvenih sredstev in za izvajanje vseh ukrepov na razpolago potrebna finančna sredstva v skladu s predpisi, ki določajo njihovo financiranje oziroma sofinanciranje.

Na področjih kjer v drevesni sestavi sestojev dosegajo iglavci 20% in več, je potrebno prednostno zagotoviti prometno infrastrukturo, ki bo omogočala izvajanje ukrepov za zatiranje in preprečevanje širjenja lubdarjev.

Slika 1: Zdravo in poškodovano drevo (foto: M. Kolšek)

Ukrepi za zatiranje podlubnikov (lubadarjev)

26. člen Pravilnika o varstvu gozdov, Uradni list RS, št. 114/2009, 31/2016

Zatiralni ukrepi za podlubnike se izvajajo:

- redno v žariščih podlubnikov s sanitarno sečnjo in izdelavo lubadark ter uničenjem podlubnikov na ostalem napadenem materialu,
- sistematično, ko se ugotovi, da je populacija podlubnikov prenamnožena, in sicer z nameščanjem lovnih nastav in njihovo izdelavo.

Lubadarke se izdelajo tako, da se posekajo, obvejijo in olupijo, podlubniki v vejah in v skorji pa se uničijo.

Lovne nastave se morajo izdelati pred izletom podlubnikov.

Podlubniki se v gozdu ali izven gozda uničujejo tudi:

- s sežiganjem napadenih delov dreves (skorja, lesni ostanki) na urejenih kuriščih;
- z mletjem napadenih delov dreves;
- z drugimi ukrepi, ki jih določi Zavod.

Na podlagi dovoljenja Zavoda se podlubniki lahko izjemoma uničujejo z uporabo fitofarmacevtskega sredstva v skladu s predpisi, ki urejajo fitofarmacevtska sredstva.

Pri izbiri načina zatiranja podlubnikov je treba upoštevati učinkovitost, ekonomičnost in škodljiv vpliv izbranih metod in sredstev na okolje.

Slika 2: Žarišče podlubnika nad gradom Snežnik (foto: A. Truden)

Gozdarstvo v času in prostoru

Ukrepi za zatiranje in preprečevanje širjenja lubadarjev		
	1.november do 31.marec (zimski sečnja)	1.april do 31.oktober (letni sečnja)
V gozdovih		Pred rojenjem lubadarjev postaviti kontrolno-lovne nastave in kontrolno-lovne pasti. Pravočasno izdelati nastave in redno čistiti pasti (naloga Zavoda za gozdove Slovenije (ZGS) v sodelovanju z lastniki gozdov).
Lastniki gozdov	- V 21 dneh po odkritju žarišča oz. v roku, ki ga z odločbo določi ZGS, zagotoviti posek in izdelavo napadenih dreves iglavcev ter uničiti lubadarje v napadenih vejah in vrhačih s požigom (na urejenem kurišču) ali drobljenjem. TER - Do roka zagotoviti lupljenje z lubadarji napadenih sortimentov in požig lubja. ALI - Do roka zagotoviti odvoz napadenih sortimentov v lubju na skladišča izven gozda.	- Takoj oziroma najpozneje v 21 dneh po odkritju žarišča oz. v roku, ki ga določi ZGS, zagotoviti posek in izdelavo napadenih dreves iglavcev ter uničiti lubadarje v napadenih vejah in vrhačih s požigom (na urejenem kurišču) ali drobljenjem. TER - Do roka zagotoviti uničenje zalege v skorji z lupljenjem sortimentov (če so lubdarji tik pred izletom, lupiti na ponjavo in požgati lubje) ali z uporabo insekticida (dovoljenje izda ZGS). ALI - Do roka zagotoviti odvoz napadenih sortimentov v lubju na skladišča izven gozda.
Na skladiščih lastnika gozda (izven gozda)	- Čimprej zagotoviti lupljenje sortimentov in uničenje zalege v lubju s požigom ALI - Čimprej po 15. marcu uničiti zalege v skorji z insekticidom po predpisih, ki urejajo fitofarmacevtska sredstva (svetuje ZGS)	- Takoj zagotoviti lupljenje sortimentov in uničenje zalege v lubju s požigom ALI - Takoj uničiti zalege v skorji z uporabo insekticida po predpisih, ki urejajo fitofarmacevtska sredstva (svetuje ZGS)
Na transportnih skladiščih (izven gozda)	- Od 15. marca obvezno opremiti skladišča z ustreznim številom kontrolno-lovnih pasti (svetuje ZGS) TER - Čimprej prepeljati napadene sortimente do predelovalca in s požigom uničiti zalege v odpadlem lubju ALI - Čimprej po 15. marcu uničiti zalege v skorji z insekticidom po predpisih, ki urejajo fitofarmacevtska sredstva (svetuje ZGS)	- Do 31. oktobra ostane obvezna oprema skladišč z ustreznim številom kontrolno-lovnih pasti (svetuje ZGS) TER - Čimprej prepeljati napadene sortimente do predelovalca in s požigom uničiti zalege v odpadlem lubju ALI - Uničiti zalege lubadarjev z uporabo insekticida po predpisih, ki urejajo fitofarmacevtska sredstva (svetuje ZGS)
Na skladiščih lesno-predelovalnih obratov	- Od 15. marca obvezno opremiti skladišča z ustreznim številom kontrolno-lovnih pasti (svetuje ZGS) TER - Prednostno obeliti ali predelati sortimente, ki so naseljeni z lubdarji, in požgati odpadlo lubje ALI - Čimprej po 15. marcu uničiti zalege v skorji z insekticidom po predpisih, ki urejajo fitofarmacevtska sredstva (svetuje ZGS) TER - Do 31. marca predelati zaloge z lubdarji nenapadenih sortimentov iz zimski sečnje	- Do 31. oktobra so skladišča obvezno opremljena z ustreznim številom kontrolno-lovnih pasti (svetuje ZGS) TER - Takoj po prispetju oz. prednostno obeliti ali predelati sortimente, ki so naseljeni z lubdarji, in požgati odpadlo lubje ALI - Uničiti zalege lubadarjev v skorji sortimentov z uporabo insekticida po predpisih, ki urejajo fitofarmacevtska sredstva (svetuje ZGS) TER - V 30 dneh po dospetju na skladišče olupiti ali predelati sortimente iglavcev, ki ob dovozu niso bili naseljeni z lubdarji oz. zagotoviti stalno škropljenje z vodo ali drugače zaščiti pred naletom lubadarjev

Za namen posvetovanja o obvladovanju podlubnikov v organizaciji Zveze Gozdarskih Društev Slovenije v nov. 2016 pripravila:

Jože Falkner, ZGDS in Marija Kolšek, ZGS